

DE AFSCHEIDING TE ROTTERDAM¹⁾

DOOR H. VERMEULEN

DE poging tot beschrijving van het begin van de Afscheiding te Rotterdam roept enigszins het gevoel op uit het begin van Genesis: 'en duisternis was op de afgrond'. Het moet nl. een beschrijving zijn, gebaseerd op minimale feiten, waarbij veel in het vage blijft.

De voornaamste bronnen waarvan ik hierbij kan uitgaan zijn:

1. Een brief van W. van Harten te Amsterdam aan prof. Helenius de Cock te Kampen (zoon van ds. Hendrik de Cock, de vader der Afscheiding), gedateerd 26 november 1872²⁾. De Cock jr. had verzocht om inlichtingen over het begin van de Afscheiding in de verschillende plaatsen, omdat hij daarover iets wilde schrijven. Van Harten maakte de Afscheiding in Rotterdam mee en probeerde dus de gebeurtenissen daar op schrift te stellen. Maar het was inmiddels wel 37 jaar later en daarom zag hij eerst van zijn plan af: 'dog alle juiste datums niet voor te kunnen halen, deed mij van dat onvolledige afzien'. Tenslotte besluit hij dan toch om uit zijn geheugen iets te melden, hoe onvolledig het dan ook (volgens zijn getuigenis) mag zijn. Gelukkig maar, want voor deze beschrijving is het in ieder geval beter dan niets.

2. Lidmatenregister van de Christelijke Afsgecheidene Gemeente (Hovenierslaan), 1835-1865³⁾.

3. De notulen van de smalle kerkeraad van de Hervormde Gemeente Rotterdam 1817-1839⁴⁾. Hierin staan de namen vermeld van hen die zich afscheidden en verder komt er iets naar voren van de houding van de Hervormde kerkeraad tegenover de Afsgecheidenen.

4. De 'Geschiedenis der Gereformeerde Kerk te Rotterdam' door ds. J.H. Landwehr en ds. A. van Veelo⁵⁾.

Natuurlijk is de eerste vraag die opkomt: waarom scheidde men zich af? Er zouden theoretisch een aantal mogelijkheden te bedenken zijn. Allereerst een mogelijk bezwaar tegen de leer, die toen in de Hervormde Kerk naar voren werd gebracht. Ten tweede een mogelijk bezwaar tegen de organisatie van de Hervormde Kerk: de nieuwe reglementen, synodale organisatie